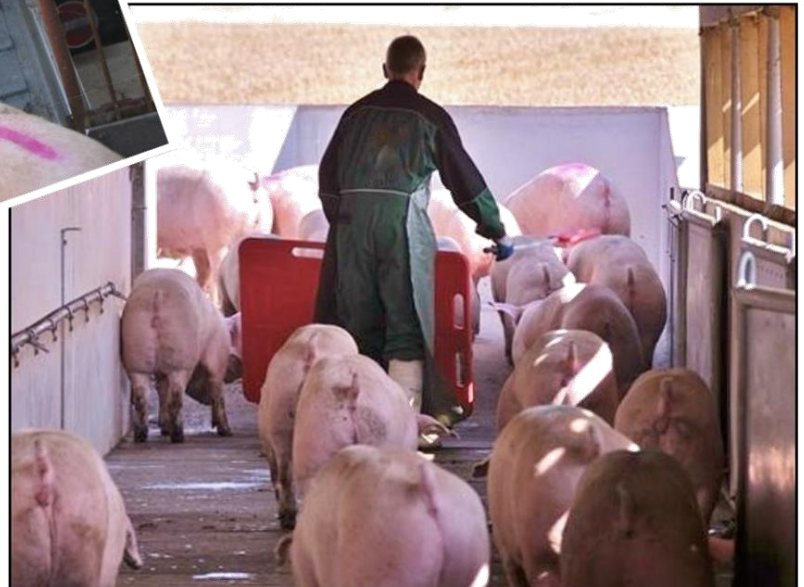

Praktische richtsnoeren voor het bepalen van de geschiktheid voor vervoer van varkens

© Dr. Michael Marahrens

Met dank aan

Deze richtsnoeren zijn opgesteld door de volgende organisaties:

- UECBV
- EUROGROUP FOR ANIMALS
- COPA-COGECA
- ANIMALS' ANGELS
- INAPORC
- COOPERL Arc Atlantique
- FVE (Europese Federatie van dierenartsen)
- ELT (European Livestock Transporters)
- IRU (Internationale Wegvervoerorganisatie)

De foto's en tekeningen zijn ter beschikking gesteld door (in alfabetische volgorde):

Animals' Angels, Anprogapor, Dr. Prof. David Barcellos, bsi Schwarzenbek, Colorado State University, Dr. Michel Courat, Dr. Prof. David Driemeier, Dr. Prof. Walt Hurley (Universiteit van Illinois), IFIP, Institut de l'Elevage, Interbev, Dr. Prof. Friedhelm Jaeger, Dr. Michael Marahrens, NADIS en Mark White, Dr. Sarah Puetz, Schweizer Tierschutz STS, Dr. Prof. Jurij Sobestiansky, Videntcenter for Svineproduktion, Dr. Claudia Vinci.

Onze bijzondere dank aan het Institut de l'Élevage en Interbev

Deze gids is geïnspireerd op de "Praktische richtlijnen voor het bepalen van de geschiktheid voor vervoer van volwassen runderen"

Onze bijzondere dank aan IFIP

voor haar tekeningen en omdat deze gids tevens geïnspireerd is op haar brochure "Fit for transport to the slaughterhouse"

Copyright © 2015 Eurogroup for Animals, UECBV, Animals' Angels, Cooperl Arc Atlantique, Copa-Cogeca, ELT, FVE, IRU, INAPORC en IFIP. Alle rechten voorbehouden, zonder beperking van de bovenstaande auteursrechten. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd, bewaard of ingevoerd in een terugzoeksysteem of in enige vorm of op enige wijze overgedragen (elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opname of enige andere), zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van alle auteursrechthebbenden.

"Het vervoer van dieren in heel Europa is zeer complex en er zijn veel verschillende actoren bij betrokken. Vandaag worden er miljoenen dieren vervoerd binnen de EU en van de EU naar derde landen waarbij het transport meer dan 8 uur duurt. Hoewel de Europese wetgeving een essentiële rol speelt in de vastlegging van geharmoniseerde regels om het dierenwelzijn te beschermen, is dit type richtsnoeren waarin uitleg wordt gegeven over hoe deze regels in de praktijk toegepast dienen te worden van cruciaal belang. Sinds de vaststelling van de verordening in 2005, is de wetenschap inzake dierenwelzijn geëvolueerd en biedt zij meer instrumenten voor een goede handhaving van de wetgeving.

Het is bijzonder nuttig om diergerichte indicatoren te gebruiken om de geschiktheid voor vervoer te helpen beoordelen. Deze benadering kan voor verbeteringen zorgen in het dierenwelzijn in het algemeen en meer in het bijzonder onnodige problemen voorkomen tijdens het vervoer van dieren. Inspanningen zoals deze richtsnoeren zullen alle verantwoordelijken helpen om het welzijn van de vervoerde dieren te verbeteren."

Dr. Andrea Gavinelli

*Hoofd van de eenheid G3,
Dierenwelzijn*

Europese Commissie, DG SANTE

Woord vooraf

- Deze gids is bedoeld voor alle betrokkenen bij enig stadium van het vervoer van varkens¹;
- Het doel van deze gids is om alle betrokkenen te helpen bij het bepalen of een varken geschikt is voor vervoer;
- Deze gids heeft uitsluitend betrekking op de toestand waarin varkens worden vervoerd;
- Deze gids mag niet gebruikt worden voor een diagnose - enkel een dierenarts is daarvoor bevoegd;
- Voor een beter begrip van de richtsnoeren wordt de in de tekst beschreven toestand van dieren in bepaalde gevallen met foto's of tekeningen geïllustreerd. De afbeeldingen gelden uitsluitend als voorbeeld en moeten niet worden beschouwd als de enige verschijningsvorm van die bepaalde toestand waarin het dier zich bevindt;
- De auteurs van de richtsnoeren kunnen niet aansprakelijk worden gesteld voor enige eis tot schadevergoeding, schade of verlies dat zich voordoet als gevolg van verschillende interpretaties van de informatie in deze gids;
- De lijst van voorbeelden is niet uitputtend. Er zijn ook andere, hier niet beschreven situaties, die ertoe leiden dat een dier ongeschikt wordt geacht voor vervoer;
- Vervoer van dieren die daarvoor niet geschikt zijn, kan leiden tot sancties, financiële schade en de intrekking van de vergunning van de vervoerder en/of de chauffeur om dieren te vervoeren.
- De richtsnoeren zijn bedoeld als aanvulling op de bestaande Europese wetgeving en zijn bedoeld om een zo nauwkeurig en volledig mogelijk beeld te geven.
Houd er rekening mee dat dit geen juridisch document is en daarom niet juridisch bindend is.

Een aantal van de in deze gids weergegeven omstandigheden betreft extreme situaties die NIET representatief zijn voor de gebruikelijke toestand van landbouwhuisdieren.

Gebruik deze richtsnoeren om het dierenwelzijn en de gezondheid van mensen en dieren te helpen beschermen.

¹ In het kader van deze gids, wordt ieder "varken na het spenen" beschouwd als "varken".

Inhoud

Voorwoord	6
Beschrijving van de toestand van het dier	7
Wat betekenen de symbolen?	9
DEEL I: EUROPESE REGELGEVING	10
Vervoer van zieke, gewonde of zwakke dieren	11
Aanvullende bepalingen voor lange transporten	11
Vervoer van zeugen die hoogdrachtig zijn of pas gebigd hebben	11
Vervoer mogelijk onder bepaalde voorwaarden	11
Noodslachtingen buiten het slachthuis	12
Algemene voorschriften voor het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten	13
Operationele voorschriften voor slachthuizen	13
DEEL II: OMSTANDIGHEDEN WAARBIJ VERVOER NIET IS TOEGESTAAN	14
Niet kunnen bewegen of moeite om in evenwicht te blijven	15
Dieren met een zwakke bloedsomloop	16
Prolaps (organen die uit het lichaam puilen)	17
Ernstige, langdurige bloeding (ernstige hemorragie)	18
Hoogdrachtig of pas gebigd	19
Conclusies	20
DEEL III: OMSTANDIGHEDEN WAARBIJ VERDERE BEOORDELING NODIG IS VOOR VERVOER	21
De juiste beslissing nemen	22
Moeite met bewegen	23
Beoordelen van kreupelheid	24
Hernia	25
Staatbijten	27
Zwelling	30
Huidlaesie	32
Wonden	33
Abnormale afscheiding	34
Diarree	36
Ademhalingsproblemen	37
Gevaarlijke dieren	38
Blinde en slechtziende dieren	39
BIJLAGE I	40
BIJLAGE II	41
BIJLAGE III - Voorbeeld van een Brits noodplan	42
BIJLAGE IV - Voorbeeld van een Brits noodplan	43

Voorwoord

- Beter begrip van de regelgeving -

Ter bescherming van de diergezondheid, het dierenwelzijn en de volksgezondheid, bepaalt de Europese en nationale wetgeving onder welke voorwaarden een dier wordt beschouwd als ongeschikt voor vervoer.

Uit de wetgeving blijkt het volgende:

"Het is verboden dieren te vervoeren of te laten vervoeren op zodanige wijze dat het de dieren waarschijnlijk letsel of onnodig lijden berokkent." (Verordening (EG) nr. 1/2005, artikel 3)

"Alleen dieren die geschikt zijn voor het voorgenomen transport mogen worden vervoerd, en de vervoersomstandigheden moeten van dien aard zijn dat de dieren geen letsel of onnodig lijden kan worden berokkend." (Verordening (EG) nr. 1/2005, bijlage I, hoofdstuk I, punt 1)

De houders van dieren op de plaats van vertrek, overlading of bestemming en exploitanten van verzamelcentra zorgen ervoor dat de technische voorschriften van bijlage I, hoofdstuk I, en hoofdstuk III, afdeling 1 met betrekking tot het vervoer van dieren worden nageleefd. (Verordening (EG) nr. 1/2005, artikel 8 en artikel 9)

De afbeeldingen in deze richtsnoeren zijn slechts voorbeelden. Er moet vakkundig worden bepaald of een dier helemaal niet vervoerd kan worden of dat het mogelijk **"geschikt is voor het voorgenomen transport"**: in bepaalde omstandigheden kan een licht gewond of ziek dier op advies van een dierenarts over korte afstanden worden vervoerd, indien er bijzondere voorzorgsmaatregelen worden getroffen. (Verordening (EG) nr. 1/2005, bijlage I, hoofdstuk 1, alinea 3)

Deze gids illustreert de basisbepalingen van Verordening (EG) nr. 1/2005 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer. **Het is ook belangrijk om de nationale regelgeving te raadplegen die in de lidstaten van toepassing is.**

Deze gids mag niet gebruikt worden voor een diagnose - enkel een dierenarts is daarvoor bevoegd.

Beschrijving van de toestand van het dier

We hebben de volgende symbolen gebruikt om te verwijzen naar de toestand van het dier in deel II of III van de gids:

1. Varkens in goede algemene gezondheid

Bijvoorbeeld:

- Attent dier dat alert reageert
- Ademt normaal
- Goede lichamelijke conditie
- Het gewicht is gelijk verdeeld over alle vier poten bij het staan en lopen
- Normale kleur van de huid

2. Varkens in slechte algemene gezondheid

Bijvoorbeeld:

- Onverschillig voor de omgeving (apathisch), *en/of*
- Waterige/doffe ogen, *en/of*
- Koorts (lichaamstemperatuur > 40,5 °C) of hypothermie (< 37,5 °C), *en/of*
- Een significante verandering in de ademsnelheid, aanzienlijk hijgen of ademen met open mond, zwaar hoesten *en/of*
- Tekenen van ernstige pijn, zoals een abnormale houding of loop, immobiliteit, *en/of*
- Extreme vermagering, *en/of*
- Verkleurde huid

3. Niet zonder pijn kunnen bewegen

Tekenen van pijn bij beweging zijn bijvoorbeeld:

- Het dier is duidelijk kreupel of verdeelt zijn gewicht niet over de vier poten, *en/of*
- Abnormale houding, *en/of*
- Abnormale loop, *en/of*
- Aarzeling om te bewegen, *en/of*
- Moeite met evenwicht bewaren

Beschrijving van de toestand van het dier

- 4. Niet zonder hulp kunnen lopen:** niet zonder hulp kunnen lopen, betekent dat het dier gedragen moet worden en dus niet geschikt is voor vervoer.
- 5. Fysiologische zwakte:** zwakte van een dier die niet wordt veroorzaakt door een verwonding of ziekte. Er zijn specifieke omstandigheden zoals vermoeidheid, aarzeling om te bewegen, late dracht en pas gebigd hebben, die kunnen leiden tot fysiologische zwakte waardoor het dier niet kan worden vervoerd.
- 6. Pathologisch proces:** iedere aandoening van het dier die door verwonding, ziekte of postoperatieve complicaties wordt veroorzaakt. Dit kan leiden tot symptomen of effecten waardoor het dier niet kan worden vervoerd.

Deze gids bevat een aantal voorbeelden.

Wat betekenen de symbolen?

Voor snel opzoeken, hebben we , en gebruikt en kleurcoderingen. Zo kunt u de verschillende delen van de gids gemakkelijk onderscheiden.

	Niet geschikt voor vervoer
	Mogelijk geschikt voor vervoer, maar verdere beoordeling nodig
	Geschikt voor vervoer
	Waarschuwing / Opgelet
	Citaat uit wetgeving

Europese regelgeving

Deze gids illustreert de basisbepalingen van Verordening (EG) nr. 1/2005 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer.

**Het is ook belangrijk om de nationale
regelgeving te raadplegen die in de lidstaten
van toepassing is.**

Deel I

Toepassingsgebied

"Deze verordening is van toepassing op het vervoer van levende gewervelde dieren binnen de Gemeenschap, alsmede op de door ambtenaren te verrichten speciale controles op partijen dieren die het douanegebied van de Gemeenschap binnenkomen of verlaten."

§	<p style="text-align: center;"><u>Vervoer van zieke, gewonde of zwakke dieren</u></p> <p>"Gewonde, zwakke en zieke dieren worden niet in staat geacht te worden vervoerd, met name in de volgende gevallen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wanneer de dieren niet in staat zijn zich op eigen kracht pijnloos te bewegen of zonder hulp te lopen; • wanneer zij ernstige open wonden of een prolaps vertonen; • wanneer het varkens van minder dan 3 weken (...) betreft, tenzij zij over minder dan 100 km worden vervoerd." <p style="text-align: right;"><i>Verordening (EG) nr. 1/2005, bijlage I, hoofdstuk I, alinea 2, onder a), b), en e)</i></p>
§	<p style="text-align: center;"><u>Aanvullende bepalingen voor lange transporten</u></p> <p>"Lange transporten van als landbouwhuisdier gehouden (...) varkens zijn, tenzij de dieren van hun moeder vergezeld gaan, uitsluitend onder de volgende voorwaarden toegestaan: [...] biggen moeten meer dan 10 kg zwaar zijn."</p> <p style="text-align: right;"><i>(Verordening (EG) nr. 1/2005 bijlage I, hoofdstuk VI, punt 1.9)</i></p>
§	<p style="text-align: center;"><u>Vervoer van zeugen die hoogdrachtig zijn of pas gebigd hebben</u></p> <p>"Gewonde, zwakke en zieke dieren worden niet in staat geacht te worden vervoerd, met name in de volgende gevallen: [...] wanneer het drachtige dieren betreft waarvan de draagtijd reeds voor 90 % of meer gevorderd is, of dieren die in de week ervoor geworpen hebben."</p> <p style="text-align: right;"><i>(Verordening (EG) nr. 1/2005, bijlage I, hoofdstuk I, punt 2, onder c)</i></p>
§	<p style="text-align: center;"><u>Vervoer mogelijk onder bepaalde voorwaarden</u></p> <p>"Zieke of gewonde dieren kunnen echter in staat worden geacht te worden vervoerd in de volgende gevallen:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) wanneer het licht gewonde of zieke dieren betreft waarvoor het vervoer geen extra lijden veroorzaakt; bij twijfel wordt het advies van de dierenarts ingewonnen; b) (...) c) wanneer zij onder veterinaire toezicht vervoerd worden ten behoeve van of ingevolge een veterinaire behandeling of diagnose. <p>Dit vervoer mag echter alleen worden toegestaan als het de dieren geen onnodig leed berokkent en zij niet mishandeld worden;</p> <ol style="list-style-type: none"> d) wanneer zij veterinaire procedures hebben ondergaan die verband houden met landbouwpraktijken, zoals (...) of castratie, mits de wonden daarvan volledig geheeld zijn <p style="text-align: right;"><i>Verordening (EG) nr. 1/2005, bijlage I, hoofdstuk I, punt 3</i></p>

Deel I

Dieren die lijden aan een ziekte of aandoening die op dieren of mensen kan worden overgedragen door contact met of het eten van het vlees, en meer algemeen dieren die klinische symptomen van systemische ziekten of sterke vermagering vertonen, mogen niet voor menselijke consumptie worden geslacht. Deze dieren moeten afzonderlijk worden gedood, waarbij ervoor moet worden gezorgd dat andere dieren of karkassen niet verontreinigd worden, en ongeschikt voor menselijke consumptie worden verklaard.

Verordening (EG) nr. 854/2004 bijlage I, sectie II, hoofdstuk III, punt 4

Noodslachtingen buiten het slachthuis

Dieren die een ongeval hebben gehad (bv. gebroken poot) waardoor ze om welzijnsredenen niet meer mogen worden vervoerd, kunnen worden geslacht (noodslachting) op de houderij, mits er aan een aantal wettelijke voorwaarden is voldaan.

"Exploitanten van levensmiddelenbedrijven moeten erop toezien dat vlees van als landbouwhuisdier gehouden hoefdieren waarbij een noodslachting buiten het slachthuis is uitgevoerd, alleen voor menselijke consumptie kan worden aangewend indien aan de volgende voorwaarden voldaan is.

1. Een voor het overige gezond dier moet een ongeval gehad hebben waardoor het om welzijnsredenen niet naar het slachthuis kon worden vervoerd.
2. Een dierenarts dient een antemortemkeuring van het dier te verrichten.
3. Het geslachte en verbloede dier is zonder nodeloos uitstel onder hygiënische omstandigheden naar het slachthuis vervoerd. Maag en darmen mogen ter plaatse onder toezicht van de dierenarts worden verwijderd, evenwel zonder verdere uitslaching. Verwijderde ingewanden moeten het geslachte dier naar het slachthuis vergezellen, en worden aangeduid als afkomstig van dat dier.
4. Indien er tussen de slacht en de aankomst bij het slachthuis meer dan twee uur verstrijkt, moet het dier gekoeld worden. Actieve koeling is niet nodig wanneer de weersomstandigheden dit toelaten.
5. Een verklaring van de exploitant van het levensmiddelenbedrijf die het dier heeft gefokt, waarin de identiteit van het dier, de toegediende geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik of andere behandelingen die het dier heeft ondergaan, de data van toediening of behandeling en wachttijden zijn vermeld, dient het naar het slachthuis gebrachte geslachte dier te vergezellen.

Een verklaring van de dierenarts waarin het gunstige resultaat van de antemortemkeuring, de datum en het tijdstip van en de reden voor de noodslachting, naast de aard van de door de dierenarts op het dier toegepaste behandeling zijn vermeld, dient het naar het slachthuis gebrachte geslachte dier te vergezellen.

Verordening (EG) nr. 853/2004, bijlage III, sectie I, hoofdstuk VI, punt 1 tot en met 6

Deel I

Algemene voorschriften voor het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten

1. Bij het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten wordt ervoor gezorgd dat de dieren elke vermijdbare vorm van pijn, spanning of lijden wordt bespaard.
2. Voor de toepassing van lid 1 nemen bedrijfsexploitanten met name de noodzakelijke maatregelen om te waarborgen dat dieren:
  - a) fysiek comfort en fysieke bescherming wordt geboden, met name doordat zij schoon worden gehouden, in een omgeving met adequate thermische omstandigheden die ook bescherming biedt tegen vallen of uitglijden;
  - b) beschermd zijn tegen letsel;
  - c) behandeld en gehuisvest worden in overeenstemming met hun normale gedrag;
  - d) geen tekenen van vermijdbare pijn, angst, of abnormaal gedrag vertonen;
  - e) niet lijden onder een langdurig gebrek aan voer of drinkwater;
  - f) niet in vermijdbaar contact komen met andere dieren die hun welzijn zouden kunnen schaden.
3. Voorzieningen voor het doden van dieren en daarmee verband houdende activiteiten worden zodanig ontworpen, gebouwd, onderhouden en gebruikt, dat de naleving van de verplichtingen in de leden 1 en 2 overeenkomstig het verwachte activiteitsniveau het hele jaar door gewaarborgd is.

Verordening (EG) nr. 1099/2009, hoofdstuk II, artikel 3

Operationele voorschriften voor slachthuizen

Dieren die niet kunnen lopen, mogen niet naar de slachtplaats worden gesleept, maar moeten ter plaatse worden gedood.

Verordening (EG) nr. 1099/2009, bijlage III, punt 1.11

OMSTANDIGHEDEN WAARBIJ VERVOER NIET IS TOEGESTAAN

De in deze gids weergegeven omstandigheden vormen geen weerspiegeling van de gebruikelijke toestand van landbouwhuisdieren in de EU

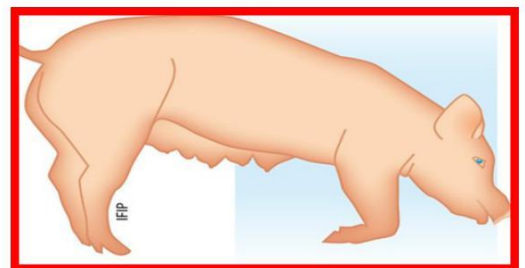
1) Niet kunnen bewegen of moeite om in evenwicht te blijven

Dit betekent dat een dier:

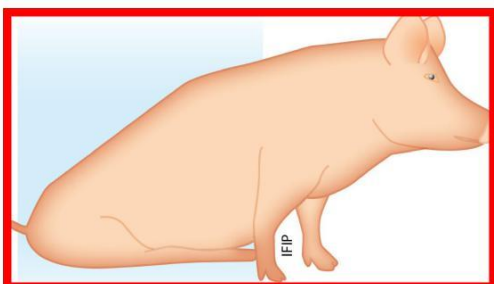
- ◆ niet in staat is op te staan en overeind te blijven staan;
- ◆ niet in staat is zonder hulp te lopen zonder tekenen van pijn;
- ◆ niet in staat is zonder hulp te lopen;
- ◆ tijdens het vervoer risico loopt zijn evenwicht te verliezen.

Zie de beschrijving van de toestand van het dier op blz. 7 en 8.

Dier dat het risico loopt zijn evenwicht te verliezen tijdens het vervoer

©IFIP

©IFIP

Verlamd varken: ongeschikt voor vervoer

Dier dat niet zonder hulp kan lopen

©Schweizer Tierschutz STS

2) Dieren met een zwakke bloedsomloop

Tekenen van een zwakke bloedsomloop (en ademhalingsproblemen) zijn bijvoorbeeld:

- ◆ zware ademhaling, zichtbaar aan de flank en de mond;
- ◆ snelle ademhaling, zichtbaar aan de flank en de mond;
- ◆ rode/blauwachtige kleur van de huid of snuit;
- ◆ zitten zoals een hond.

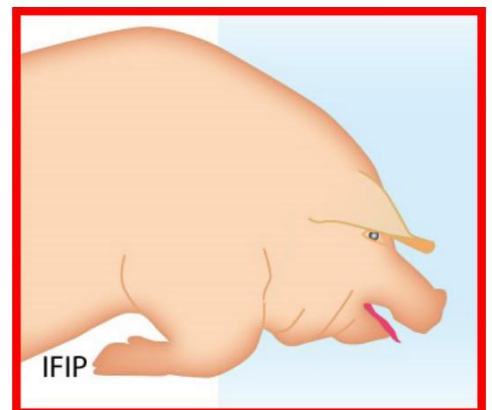

©Animals' Angels

Dier dat tekenen vertoont van een zwakke bloedsomloop

Dier dat tekenen vertoont van een zwakke bloedsomloop

IFIP

©IFIP

3) Prolaps (organen die uit het lichaam puilen)

- ◆ Verschillende organen kunnen verzakken, zoals het rectum, de vagina en de uterus. Deze laatste is veruit de gevaarlijkste toestand.
- ◆ De uitgezakte organen die een prolaps vormen, kunnen gemakkelijk beschadigd raken waardoor zij pijn veroorzaken en hevig gaan bloeden; deze dieren kunnen bijgevolg niet worden vervoerd.

Prolaps van het rectum:

Zowel zeugen als slachtvarkens kunnen door deze omkeerbare aandoening worden aangetast. Het dier dient te worden geïsoleerd om het risico op bloeding en secundaire infectie te voorkomen.

Als de prolaps onomkeerbaar is, is het dier ongeschikt voor vervoer.

©bsi Schwarzenbek

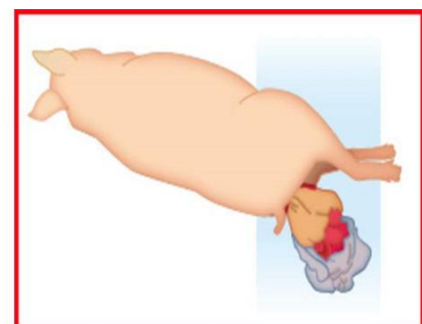

Varken met onomkeerbare prolaps

Prolaps van de uterus:

De prolaps van de uterus is een onomkeerbare aandoening bij zeugen die kunnen doodbloeden of aan een systemische infectie kunnen sterven.

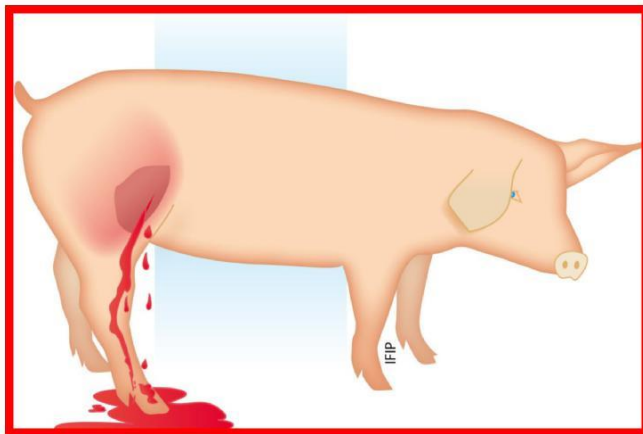
Zeug met prolaps van de uterus

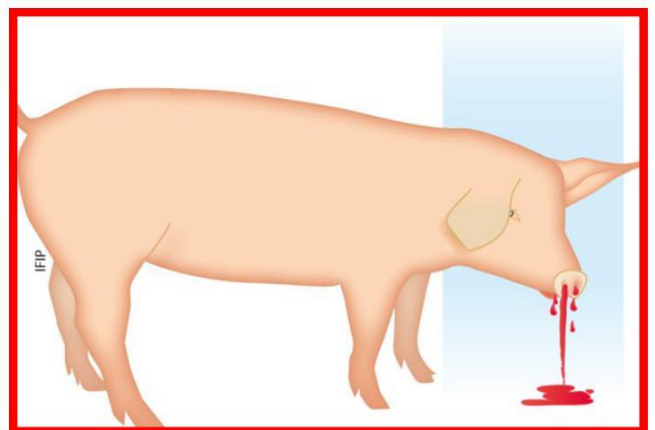
©IFIP

4) Ernstige, langdurige bloeding (ernstige hemorragie)

- ◆ Een ernstige en langdurige bloeding is een teken van verwonding of ziekte.
- ◆ Dit kan verergeren tijdens vervoer.
- ◆ Ernstig bloedverlies kan tot de dood leiden.

©IFIP

©IFIP

Dieren met ernstig bloedverlies

5) Hoogdrachtig of pas gebigd

Bij Verordening (EG) nr. 1/2005, bijlage I, hoofdstuk I, alinea 2, onder c), is het verboden zeugen te vervoeren:

- die in de week ervoor geworpen hebben, *of*
- wanneer het drachtige dieren betreft waarvan de verwachte draagtijd reeds voor 90 % of meer (102 dagen voor zeugen) gevorderd is.

Bij twijfel moet dit worden gecontroleerd bij de houder van het dier.

©Met dank aan Dr. Prof. Hurley - University of Illinois

Deze zeug heeft minder dan één week geleden gebigd

Conclusies

Dieren die zich in een toestand bevinden als beschreven in deel II mogen niet worden vervoerd.

Dergelijke dieren moeten onmiddellijk worden behandeld volgens de aanbevelingen in bijlage II.

*

Indien een dier een ongeval heeft gehad kan het, na het advies of de diagnosestelling van de veearts, ter plaatse worden geslacht en naar het abattoir worden vervoerd, mits aan de voorwaarden van Verordening (EG) nr. 853/2004 en Verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad is voldaan (zie pagina 12 en 13).

OMSTANDIGHEDEN WAARBIJ VERDERE BEOORDELING NODIG IS VOOR VERVOER

De juiste beslissing nemen

In bepaalde situaties is de toestand van het dier moeilijk te bepalen en **kan het moeilijk zijn om een beslissing te nemen.**

Het doel van dit deel van de gids is een aantal grensgevallen te laten zien, om heldere aanwijzingen te verschaffen over het al of niet vervoeren van een dier.

U moet rekening houden met:

- De algemene toestand van het dier;
- De tijdsduur en specifieke omstandigheden van het vervoer, zoals klimatologische omstandigheden, laaddichtheid enz.;
- De vraag of de toestand van het dier tijdens het vervoer naar verwachting zal verergeren;
- Het risico dat de inspectie in het slachthuis het dier zal afkeuren.

1) Moeite met bewegen

Bij uw beslissing moet u **rekening houden met:**

- ◆ Tekenen van pijn
- ◆ Abnormale houding of loop (bv. buitengewoon gekromde rug)
- ◆ Vermogen om de anderen bij te houden
- ◆ De algemene toestand van het dier
- ◆ Bereidheid van het dier om te bewegen

Algemeen principe:

**EEN DIER DAT NIET OP ALLE VIER POTEN KAN STAAN,
KAN NIET WORDEN VERVOERD**

David Driemeier, 2005 S.N. de Barcelos, Jurij Sobestiansky, Goiânia, ©Atlas de patologia e clinica suina/David Emilio

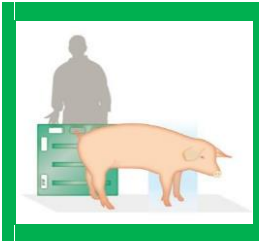

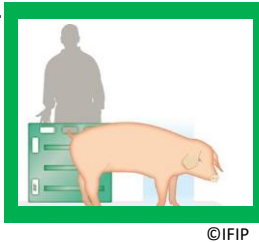

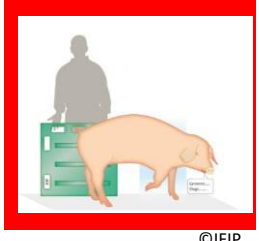

Varken met abnormale loop: controleer of het dier in staat is om op alle vier poten te steunen en zijn evenwicht te bewaren tijdens het vervoer!

©Animals' Angels

Dit dier heeft een gekromde rug en lijkt niet op de rechtersvoorpot te steunen. Kan het zich zonder pijn verplaatsen?

Beoordelen van kreupelheid

Categorie	Score	Beschrijving van het gedrag van het dier	Beslissing
Goede mobiliteit	0 ©IFIP	Loopt normaal.	Geschikt voor vervoer
Gebrekkige mobiliteit	1 ©IFIP	Loopt moeilijk, maar gebruikt alle poten.	Geschikt voor vervoer
Beperkte (verminderde) mobiliteit	2 ©IFIP	Ernstig kreupel, kan amper steunen op aangetast ledemaat.	Ongeschikt voor vervoer
Sterk aangetaste mobiliteit	3 ©IFIP	Kan niet steunen op aangetast ledemaat, of kan niet lopen.	Ongeschikt voor vervoer

Met dank aan Welfare Quality System

2) Hernia

Hernia's tasten meestal de lies- of navelstreek aan.

- ◆ Een hernia ontstaat wanneer ingewanden door een zwakke zone in de liesring of de navel passeren zonder contact met de buitenkant.
- ◆ Een hernia wordt als "ernstig" beschouwd wanneer deze meer dan 15-20 cm breed is en er zweren aanwezig zijn.
- ◆ Het uitstulpende herniaweefsel kan ontsteken bij contact met de grond of de vloer, wat de algemene gezondheidstoestand van het varken kan aantasten (moeilijkheden om zich te bewegen, verlies van eetlust, enz.).
- ◆ Als het dier tekenen vertoont van een ernstige hernia is er een groot risico dat het dier sterft tijdens het vervoer.
- ◆ Het dier moet altijd worden vervoerd met een IVK-formulier (formulier met voedselketeninformatie).

2) Hernia (vervolg)

U kunt de volgende tabel gebruiken om de juiste beslissing te nemen:

Illustratie	Omschrijving	Beslissing
 <p>©Anprogapor</p>	<p>De hernia is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kleiner dan 15 – 20 cm (afhankelijk van het gewicht) • zonder zweren/laesies <p>Het algemeen welzijn van het varken is niet aangetast.</p>	<p>Geschikt voor vervoer</p>
 <p>©Videncenter for Svineproduktion</p>	<p>Deze navelbreuk is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • groter dan 15 – 20 cm (afhankelijk van het gewicht) • zonder zweren/laesies <p>Het algemeen welzijn van het varken is mogelijk aangetast.</p>	 <p>Geschikt voor vervoer onder voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het varken dient te worden geïsoleerd; • Het varken is gelabeld met een gekleurd merkteken; • Het IVK – formulier dient te worden ingevuld; • Het vervoer mag geen onnodige pijn of onnodig leed berokkenen; • Het dier dient als laatste worden geladen.
 <p>©Videncenter for Svineproduktion</p>	<p>Deze liesbreuk is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • groter dan 15 – 20 cm (afhankelijk van het gewicht) • zonder zweren/laesies <p>Het algemeen welzijn van het varken is mogelijk aangetast.</p>	 <p>Geschikt voor vervoer onder voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het varken dient te worden geïsoleerd; • Het varken is gelabeld met een gekleurd merkteken; • Het IVK – formulier dient te worden ingevuld; • Het vervoer mag geen onnodige pijn of onnodig leed berokkenen; • Het dier dient als laatste worden geladen.
 <p>©Videncenter for Svineproduktion</p>	<p>De hernia is:</p> <ul style="list-style-type: none"> • groter dan 15 – 20 cm (afhankelijk van het gewicht) • met zweren <p>Het algemeen welzijn van het varken is aangetast.</p>	<p>Ongeschikt voor vervoer</p>

3) Staartbijten

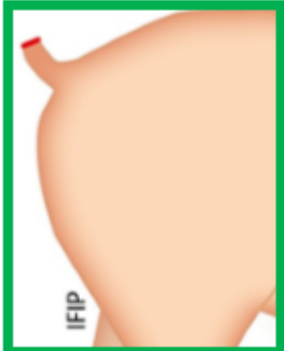
Staatbijten is een vorm van agressie tussen de varkens op de boerderij. Meestal wijst dit op een probleem met het dierenwelzijn als gevolg van mentale of lichamelijke stress.

- De beten kunnen bloedingen veroorzaken en soms zelfs abcessen op het puntje van de staart.
- Ernstige infecties van de staart kunnen soms leiden tot kleine abcessen die zich langs de ruggengraat en in de wervelkolom verspreiden (en die pas zichtbaar zijn na het slachten).

Als het varken tekenen vertoont van staartbijten met een necrose in het staartgebied, wordt de toestand van het varken beschouwd als een groot gezondheidsprobleem. Het dier moet onmiddellijk worden geïsoleerd.

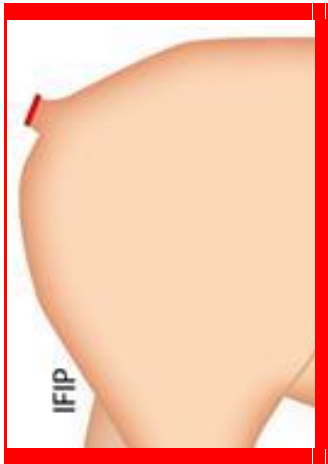

De wonde van het varken moet gepast behandeld worden; indien de algemene gezondheid van het dier verslechtert, moet het worden geëlimineerd.

3) Staartbijten (vervolg)

	Score	Omschrijving	Beslissing
 <p>©Friedhelm Jaeger/ Sarah Puetz</p>	0	Geen tekenen van staartbijten	<p>Geschikt voor vervoer</p>
 <p>©Friedhelm Jaeger/ Sarah Puetz</p>	1	Genezen of lichte laesies	<p>Geschikt voor vervoer onder voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het varken dient te worden geïsoleerd; • Het varken is gelabeld met een gekleurd merkteken; • Het IVK – formulier dient te worden ingevuld; • Het vervoer mag geen onnodige pijn of onnodig leed berokkenen; • Het dier dient als laatste worden geladen.
 <p>IFIP ©IFIP</p>	2	Tekenen van kauw- of punctiewonden, geen zwellingen	<p>Geschikt voor vervoer onder voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het varken dient te worden geïsoleerd; • Het varken is gelabeld met een gekleurd merkteken; • Het IVK – formulier dient te worden ingevuld; • Het vervoer mag geen onnodige pijn of onnodig leed berokkenen; • Het dier dient als laatste worden geladen.

Als de varkens van categorie 1 en 2 op de boerderij blijven, moeten zij een passende diergeneeskundige behandeling krijgen.

3) Staartbijten (vervolg)

	Score	Omschrijving	Beslissing
 <p>IFIP</p> <p>©IFIP</p>	3	Tekenen van kauw- of punctiewonden met zwelling en tekenen van ontsteking	<p>Ongeschikt voor vervoer</p> <p><u>Belangrijk gezondheidsprobleem:</u></p> <p>Het varken moet worden geïsoleerd en een diergeneeskundige behandeling krijgen</p>
 <p>IFIP</p> <p>©IFIP</p>	4	Gedeeltelijk verlies van de staart met mogelijke necrose	<p>Ongeschikt voor vervoer</p> <p><u>Belangrijk gezondheidsprobleem:</u></p> <p>Het varken moet worden geïsoleerd en een diergeneeskundige behandeling krijgen.</p>
 <p>IFIP</p> <p>©IFIP</p>	5	Volledig verlies van de staart met mogelijke necrose	<p>Ongeschikt voor vervoer</p> <p><u>Belangrijk gezondheidsprobleem:</u></p> <p>Het dier moet zo snel mogelijk geëlimineerd worden op de boerderij.</p>

4) Zwelling

Een zwelling kan een geïsoleerd symptoom zijn of deel van een algemene aandoening.

U moet rekening houden met de volgende factoren:

- ◆ de algemene toestand van het dier;
- ◆ of de zwelling heet, rood of pijnlijk is bij het aanraken;
- ◆ of de zwelling een abnormale houding of loop veroorzaakt;
- ◆ of de zwelling het risico op verwondingen met mogelijk ernstig bloedverlies kan verhogen.

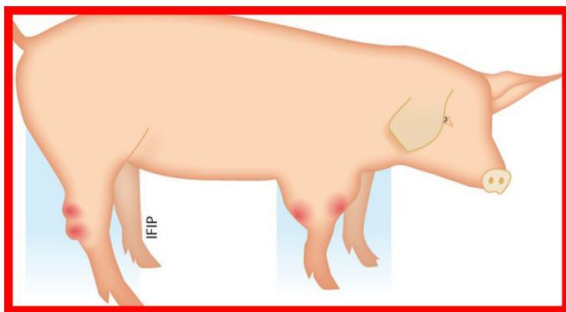
De meest voorkomende voorbeelden van zwellingen zijn: abscessen, botvormingen en gewrichtsontstekingen.

- ◆ Een **abces** is een ophoping van pus in een duidelijk gevormde zak die wordt veroorzaakt door infectie en weefselontsteking. In de meeste gevallen zal het abces zich duidelijk op één plaats bevinden.
- ◆ **Botvormingen** zijn zeldzaam en kunnen verband houden met aangeboren afwijkingen of oude verwondingen.
- ◆ **Gewrichtsontstekingen** (*arthritis*) kunnen verschillende gradaties van kreupelheid veroorzaken.

4) Zwelling (vervolg)

Aanpak:

⇒ Varkens met meerdere abcessen en/or vervormingen en/of artritis

©IFIP

Als de algemene toestand van het dier wordt aangetast, dan:

- is het een belangrijk gezondheidsprobleem
- zal het dier zo snel mogelijk een passende diergeneeskundige behandeling krijgen op de boerderij

Het dier is ongeschikt voor vervoer

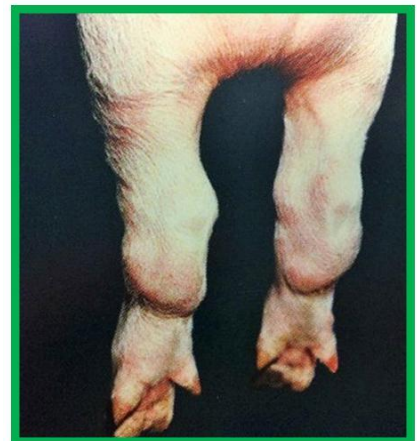
⇒ Varkens zonder meerdere abcessen en/or vervormingen en/of artritis

©NADIS en Mark White

Deze dieren zijn geschikt voor vervoer onder de voorwaarden die hierna worden aangegeven als er geen gevolgen zijn voor de algemene toestand van het dier.

©Atlas de patologia e clinica suína/David Emilio S.N. de Barcelos, Jurij Sobestiansky, Goiânia, David Driemeier, 2005

Geschikt voor vervoer onder voorwaarden:

- Het varken dient te worden geïsoleerd.
- Het varken is gelabeld met een gekleurd merkteken
- Het IVK-formulier dient te worden ingevuld
- Het vervoer mag geen onnodige pijn of onnodig leed berokkenen
- Het dier dient als laatste te worden ingeladen

N.B. Als het varken op de boerderij blijft, moet het zo snel mogelijk een passende diergeneeskundige behandeling krijgen.

5) Huidlaesies

Huidlaesies zijn open huidwonden, zweren of oppervlakkige verwondingen.

Wijdverbreide rode vlekken die een symptoom zijn van *erysipelas suis* zijn ingedeeld in deze groep omdat zij als vector kunnen fungeren voor de besmetting van dier op mens.

Deze aandoening kan gemakkelijk worden herkend aan de wijdverbreide, roodkleurige, diamantvormige zweren op de huid van de varkens.

Aanpak:

⇒ Laesies die een risico van verergering en ernstige bloeding inhouden:

Het dier is ongeschikt voor vervoer.

Het moet worden geïsoleerd en zo snel mogelijk een diergeneeskundige behandeling krijgen.

⇒ Oppervlakkige laesies die geen risico van ernstige bloeding inhouden

©Michel Courat

Het dier is geschikt voor vervoer

⇒ Wijdverbreide rode vlekken (bv. *Erysipelas*) vormen een ernstig gezondheidsrisico.

Het dier moet zo snel mogelijk een diergeneeskundige behandeling krijgen en dient niet te worden vervoerd om diergezondheidsredenen.

Het dier is ongeschikt voor vervoer om diergezondheidsredenen.

©Colorado State University Veterinary Extension

6) Wonden

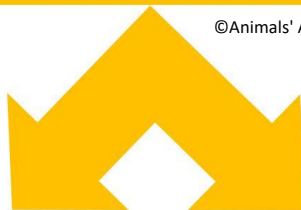
U moet overwegen of de wonden bloedverlies kunnen veroorzaken tijdens vervoer en of de situatie kan verergeren.

Bij uw beslissing moet u rekening houden met het volgende:

- ♦ Of de wond groot, uitgebreid en/of ernstig is
- ♦ Of het om een of meerdere wonden gaat
- ♦ Of de wond geheeld of niet geheeld/open is

©Animals' Angels

- ♦ Als het dier in staat is op vier poten te staan

en

- ♦ De wond niet ernstig of open is of niet bloedt

Het dier is geschikt voor vervoer

- ♦ Als het dier zijn gewicht niet over alle vier poten verdeelt

of

- ♦ De wond is ernstig of open of bloedt

Het dier is ongeschikt voor vervoer

7) Abnormale afscheiding

Abnormale afscheiding kan een symptoom van ziekte zijn.

U moet rekening houden met:

- ◆ De algemene toestand van het dier
- ◆ De hoeveelheid, kleur, consistentie en geur
- ◆ Waar de afscheiding vandaan komt: bek, neus, vulva, penis.

Neusbloeding:

©Claudia Vinci

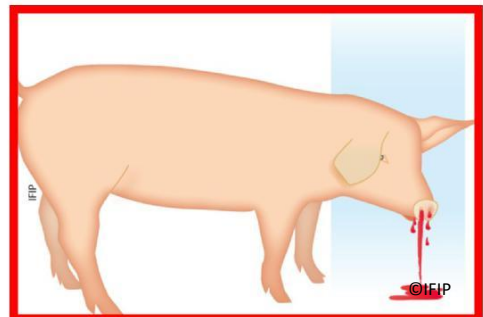
De neusbloeding is niet ernstig.

Het dier is geschikt voor vervoer

Een ernstige neusbloeding kan het gevolg zijn van een infectie of een ongeval.

Als de bloeding overvloedig is en gepaard gaat met een verslechtering van de algemene toestand van het dier, dan **is het dier ongeschikt voor vervoer**.

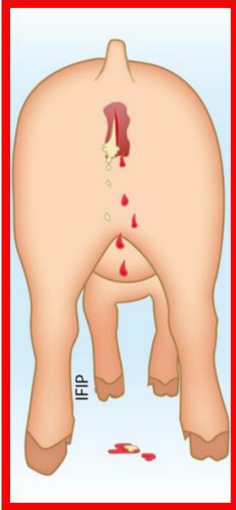
Het dier heeft een ernstige neusbloeding

7) Abnormale afscheiding (vervolg)

Bloeding van de vulva:

Net na het biggen, is er vaak bloedverlies via de vulva.

©IFIP

Als de zeug minder dan een week geleden heeft gebigd (zie deel 1, pagina 11)

of

Als de bloeding overvloedig is na de eerste week na het biggen

Het dier is ongeschikt voor vervoer

Pusafscheiding

Naar aanleiding van een abortus scheidt de zeug een belangrijke hoeveelheid pus af via de vulva.

Het dier is ongeschikt voor vervoer

©Atlas de patologia e clinica suína/David Emilio S.N. de Barcelos, Jurij Sobestiansky, Goiânia, David Driemeier, 2005

8) Diarree

Diarree kan een geïsoleerd symptoom zijn of deel van een algemene aandoening.

U moet rekening houden met:

- ◆ De algemene toestand van het dier
- ◆ Het risico op verergering van de algemene toestand en uitdroging tijdens het vervoer
- ◆ Het risico op overbrenging van infectieziekten.

David Driemeier, 2005 S.N. de Barcelos, Jurij Sobestiansky, Goiânia, @Atlas de patologia e clinica suína/David Emilio

Als het dier veel vocht is verloren en in een slechte algemene toestand verkeert

Het dier is ongeschikt voor vervoer

Als het dier niet veel vocht is verloren en niet in een slechte algemene toestand verkeert

Het dier is geschikt voor vervoer

9) Ademhalingsproblemen

Ademhalingsproblemen kunnen wijzen op andere ernstige gezondheidsproblemen, bv. "dieren met een zwakke bloedsomloop" (blz. 16).

U moet rekening houden met:

- ◆ De algemene toestand van het dier
- ◆ De aanwezigheid van ademnood (bv. mond open, kop en nek voorwaarts gestrekt, voorpoten wijd uit elkaar, happen naar lucht, kwijlen)
- ◆ Bij plotselinge verslechtering tijdens vervoer kan het dier overlijden.

©Animals' Angels

Dit dier vertoont ernstige ademhalingsproblemen en zal de bijkomende stress van vervoer niet kunnen verdragen.

Het dier is ongeschikt voor vervoer

Het varken dient te worden geïsoleerd en een diergeneeskundige behandeling te krijgen.

10) Gevaarlijke dieren

Gevaarlijke dieren kunnen oncontroleerbaar worden en vormen daarom een verhoogd risico voor de veiligheid van mensen en voor het welzijn van andere dieren en zichzelf.

Sociaal gedrag varieert met de leeftijd, het ras, eerdere ervaring en geslacht.

Zwijnen kunnen agressiever en gevaarlijker worden bij vervoer.

**De vervoerder moet door de veehouder worden ingelicht
voor aanvang van het vervoer.**

11) Blinde en slechtziende dieren

Blinde en slechtziende dieren kunnen snel gedesoriënteerd, bang of gespannen worden.

De dieren kunnen hun evenwicht verliezen tijdens het vervoer en zich verwonden.

Uit praktische ervaring blijkt echter dat een blind of slechtziend dier in bepaalde, zeer specifieke omstandigheden die aangegeven worden door een veearts, geen tekenen vertoont van verhoogde spanning bij vervoer met zijn sociale groep over korte afstanden.

Bijlage I

Belangrijke verwijzingen naar

EU-regelgeving:

- ♦ Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong;
- ♦ Verordening (EG) nr. 854/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke voorschriften voor de organisatie van de officiële controles van voor menselijke consumptie bestemde producten van dierlijke oorsprong;
- ♦ Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten;
- ♦ Verordening (EG) nr. 1099/2009 van de Raad van 24 september 2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden.

Bijlage II

Aanbevelingen voor de situatie waarin voor vervoer ongeschikte dieren worden aangetroffen op boerderijen, in verzamelcentra, bij controleposten of tijdens het vervoer.

Op de boerderij, in verzamelcentra en bij controleposten:

- ◆ Scheiding van ongeschikte dieren van de andere.
- ◆ Onmiddellijke behandeling van ongeschikte dieren en/of raadpleging van de dierenarts.
- ◆ Noodslachten of doden indien nodig, op een wijze die geen onnodig lijden veroorzaakt.

Tijdens het vervoer

- ◆ Zo snel mogelijk de ongeschikte dieren scheiden van de andere.
- ◆ Zo snel mogelijk voor eerste hulp en een passende veterinaire behandeling zorgen. Noodslachten of doden indien nodig, op een wijze die geen onnodig lijden veroorzaakt.
- ◆ Pas de maatregelen toe waarin in uw noodplan is voorzien (voor vervoer over de weg langer dan 8 uur).

Bij afwezigheid van een noodplan:

- ◆ Indien de bestemming van de dieren in 2-3 uur bereikt kan worden, neem dan contact op met de verantwoordelijke op de plaats van aankomst/de organisator, zodat er een dierenarts beschikbaar is op de bestemming

Of

- ◆ Indien de bestemming niet binnen maximaal 3 uur kan worden bereikt (vervoertijd van het dier), neem dan contact op met de organisator van het vervoer, de lokale veterinaire diensten of de politie, om ervoor te zorgen dat de dieren bij de volgende mogelijke locatie worden uitgeladen, bv. controlepost, nooduitlaadpost of slachthuis.

NB: voor alle vormen van vervoer moet een noodplan beschikbaar zijn (zie voorbeelden in bijlage III en IV)

Bij aankomst op bestemming

- Een dier dat niet kan staan, kan niet zonder aanvullend lijden worden uitgeladen.
- Als het dier niet kan staan, moet het ter plekke worden behandeld, verdoofd en/of gedood, bv. in het voertuig.

Bijlage III – Voorbeeld van een Brits noodplan

Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad

Model Noodplan voor vervoerders van type 2

Vul dit noodplan in en verstuur naar het volgende adres met uw aanmeldingsformulier voor een Type 2 vervoersvergunning.

Dit generieke noodplan moet door de vervoerder worden ingevuld.

Deel 1 – Contactgegevens

Naam vervoerder:

Adres:

Telefoonnr. Contactpersoon:

E-mailadres:

Deel 2 – In een noodgeval:

1. Met welk bedrijf werkt u in geval van een defect voertuig?
2. Wat doet u in geval van een verkeersongeval, een afgesloten weg of slecht weer waardoor het vervoer wordt vertraagd?
3. Wat doet u als de veerboot/pendeldienst is opgeschort?
4. Wat doet u in geval van onherstelbare schade aan uw voertuig?
5. Wat doet u indien een dier/dieren ziek wordt/worden tijdens het transport?
6. Wat doet u indien een dier/dieren moet/moeten worden gedood?
7. Wat doet u in geval van extreem hoge of lage temperaturen tijdens de rit?
8. Wat doet u in geval van bevestiging van een aangifteplichtige ziekte in een gebied waar het transport doorheen gaat?

Handtekening vervoerder

Volledige naam in HOOFDLETTERS

Datum

Bijlage IV – Voorbeeld van een Brits noodplan

Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad

Model Noodplan voor een specifiek transport

Dit noodplan moet worden ingevuld door vervoerders van runderen, schapen, geiten, varkens en ongeregistreerde paarden, bij transporten van meer dan 8 uur naar andere EU-lidstaten of derde landen.

Vul dit noodplan in en verstuur naar het volgende adres met Deel 1 van uw journaal:

Deel 1 – Gegevens van het journaal voor dit specifieke transport

1 Naam organisatoren

2 Referentie journaal organisatoren

3 Dag van vertrek

Deel 2 – Contactgegevens en telefoonnummers voor noodgevallen:

1. Veerbootmaatschappijen, indien het transport over zee gaat
2. Plaatselijk bureau voor diergezondheid van de plaats van vertrek
3. Plaatselijk bureau voor diergezondheid van het punt van aankomst
4. Veearts op de plaats van vertrek
5. Plaatselijk bevoegd orgaan op de plaats van vertrek
6. Plaatselijk bevoegd orgaan van het punt van aankomst
7. Politie
8. Andere organisaties die bijstand kunnen bieden in geval van nood
9. Voor vervoerders die een beroep doen op andere transportmiddelen (bijv. veerboot, lucht- en/of treinvervoer), de naam en het/de adres/adressen van de noodvoorzieningen die zullen worden gebruikt in geval van vertraging

Handtekening vervoerder

Volledige naam in HOOFDLETTERS

Datum

EUROGROUP 4ANIMALS

Bij twijfel

dier niet vervoeren!

